NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v sredo 3. novembra 1855. List 88.

Od setve gojzdnega drevja.

Sadba z drevjičem.

(Konec.)

Je li mogoče tudi velike odraščene drevesa presajati?

Mogoče je, pa le s celo kepo parstí. Starih dreves blezo nobeden presajal ne bo; preterdno so že ukoreninjene, pa tudi če bi mogoče bilo, ni koristi ž njimi. Pa tudi mlade odraščene drevesa se le v kakih posebnih okolistavah presajajo, postavimo, če se hoče kako lepo koristno drevo presaditi v vas ali pred hišo in cerkvo, ali na kak vert od drugod, kjer manj priložen stojí.

Le-tó delo se pozimi v mehkem vremenu opravi. Okoplje se drevo deleč od debla na globoko z ostrimi lopatami, in prisekajo se vse deleč razraščene korenine okoli in okoli ostro in gladko. Tako narejena velika kepa korenin s parstjo se prav obilo zalije, da se voda po jami in pod korenine steka. Potem naj se drevo ob zmerzlini s kepo vred vso pomerznjeno z navarji vzdigne in vèn spravi, in opleska naj se ali zaznamenja njegova severna stran. Izkopanemu drevesu veje in odrastke prikrajšaj in zapeljaj ga, kjer ga češ presaditi. Brez zamude ga vsadi v jamo že pred narejeno in dosti veliko, tako, da zaznamenjana stran sopet proti severju pride. Potrebna je namreč le-tá ravnava, ker drevesa odraščene so že preveč le na eno stran navajene, in več lesa je že na sončni strani pod zlo šlo. Ne naravnost, temuč enmalo proti navadnemu vetru naj se drevo postavi, drugači bi se kmali samo obesilo ali nagnilo. Okoli tako vsajenega drevesa se med kepo in rob jame dobra parst posuje, zalije se spet obilno z vodo, kolikor je noter gré, zatlači se zemlja s kolmí, in potem vse v miru pustí, da sopet pomerzne. Kadar toplo prihaja, se še druga parst čez korenike dene in naredí se kotanja okoli debla, da se zamore večkrat pervo leto zalivati ob suši; drugo leto, kadar je drevo že dobro ozelenelo, se kotanja poravná.

Da sajenje vselej dobro izhaja, se ne sme sadišče po opravljenem deblu od konca celó v nemar pustiti. Drobni sajenci, če jih trava in drugi plevél prerašča, se morajo okopavati, drugač bi onemogli in sčasoma poginili, čeravno je presadba bila vsa dobro opravljena. Še dosti potrebnejše pa je zalivanje sajencov ob suši, ko začnejo prav očito sahneti. Kdor je tedaj drevje sadil, naj ne opušča ob potrebi tudi zalivanja, drugač bi bilo pervo delo zastonj in moglo bi se sopet ali vse na novo saditi, ali saj poginjeni sajenci nadomestiti. Velikim sadežem od 6 do 10 čevljev dolgim naj se tudi kôli dajo, da se na-nje opérajo, zlasti če so jako na vetru. Kôl mora opaljen biti, kolikor ga v zemljo pride, in še stopinjo čez, da ne gnjije. Pred sajenjem naj se kôli v sredi jame terdno zarinejo, zakaj, če se to po sadbi zgodí, kôli odergnejo korenine in sajenci se ne morejo z zemljo vred, kadar se vlega, bolj v tla pomikati, in tako praznina ostane med koreninami in zemljo. Gleda se naj, da koli vselej na poldansko stran debla pridejo, zavoljo sence ob vročini. Vsajenec naj se s terticami h kôlu priveže, in med nju se mah pomaší, da se lúb ne dergne. Kjer vsajencov veter preveč ne mahljá, bo dosti, če se iz parstí, rušinje ali sipače naredé veršiči ali glavice okoli debel.

Vidi se iz vsega tega, da ložeje, hitreje in ceneje reje drevja ni kakor je posetva; če se pa vendar v nekterih okoljšinah sejati ne more, je nar boljša in nar lagleja oprava z majhnimi, 2 do 4 ali k večem do 5 čevljev velikimi drevesci. Pa ne dajmo se ostrašiti ne tudi od kaj veče prizadeve za zasajenje spašnikov z velikimi sadeži; obilno se nam bosta trud in skerb povernila. Sej pa tudi ni presilnega opravila z velikimi sadeži memo sajenja drobnih, zakaj dosti manj jih je potreba, in pa tudi manj lukinj; obsaditi namreč cel oral za gosto lesišče s 5 čevlji visokimi drevesci je potreba 2300 drevesic, za oral spašnika pa z velikim drevjem do 10 čevljev velikim in poredkoma vsajenim, le 80 do 200 dreves. Le to naj se poskerbí, da se korenine takih velikih sadežev pri izkopovanji kar naj manj je mogoče potergajo; to je sosebno varovati pri drevji z dolgimi serčnimi korenikami, kakor pri hrastu, brestu, javorji, kostanji, divji češnji, lipi in enakem.

Nove znajdbe.

Rudeča barva iz guana.

Parižki kemikar Depouilly je iz tistega tičjeka, ki se guano imenuje, in od kterega je naš list že večkrat govoril in ga hvalil kot posebno dober gnoj, nedavno znajdel napravljati lepo rudečo, škerlatasto barvo. Za barvarije je ta znajdba tako imenitna, da vse govorí sedaj na Francozkem od te barve, od ktere nikdar nihče ni mislil, da je skrita — v gnoji.

Nova znajdba s šoto (Torf.)

Kemikar C. J. Broke sen. v Kolonii (Köln) napravlja iz navadne šote takošno šoto, da gorí z plamenom in daje vročino in žerjavico kakor naj bolje derva; imenuje tako napravljeno šoto cialinino šoto (Cialine-Torf). Poskusili so to šoto v kovačnici in gorela je s plamenom več čevljev dolgim; podkurili so tudi parni kotel (Dampfkessel) in se prepričali, da plamen cialinine šote je bil veliko močneji in dalji od navadne, sirove šote, ktere plamen ni večji kakor 6 do 7 pavcov. Če se ta znajdba popolnoma poterdi in je naprava lahka in brez velicih stroškov, bo zlo važna za take kraje, kjer je veliko šote.

Gospodarske novíce in staríce.

Cvetja muškateljke ali muškatnega grojzdja

je prišlo letos veliko na Dunaj iz Francozkega, da ga, kadar mošt vrè, obešajo v majhnih žakljičkih v sodce, v kterih se vino tega žlahnega duha tako na-

vzame, da diši, kakor muškatno grojzdje. Plehasta škatljica tega cvetja velja 5 frankov (2 gold.) in je zadosti za 40 do 50 veder vina.

Banaška pšenica

je znana v Europi kot naj težja v zernu, pa daje tudi naj več moke, zerno pa ima še druge lastnosti, po kterih se, ako je meljivo dobro, razločuje od vsake druge pšenične moke; tù sem spada posebno rumenkasta (žoltasta) barva banaške moke.

Kravár, da je kaj!

Kravár v stari Budi (Altofen) na Ogerskem dobiva za-se in za dva hlapca že od starih časov za 500 krav, da jih na pašo goni, za tričetert leta 1500 gold. dobrega dnarja na leto. — Naj nihče ne misli, da je to bôsa; peštanski časnik „Lloyd“, ki je blizo tam doma, zagotovlja to za popolnoma resnično in se v tem žalostnega serca spominja ogerske plače — učiteljev!

Naravoslovna drobtinčica.

Kako postaja babje leto?

Menda je vsakdo, ki je hodil v pozni jeseni po polji, že zapazil, da z začetkom mesca oktobra (kozoperska), ako je lepo vreme, so njive in livade premrežene s silo tankimi pajčinami, ki se vlečejo tudi po zraku. Včasih so livade in ozimine tako pokrite s temi pajčinami, da človeku, ako jih ogleduje proti soncu, se zdí, kakor da bi vidil kako jezero ali široko reko. Vse te pajčine so delo silo majhnih pajčkov, kteri niso večji, kakor glavica búcike (knoflice); al to malo telesice jim nadomestuje neizmerna rodovitost ali plodnost. Le neznana drobnost in lahkota te živalice nareja, da, kadar sonce pripeče, se vzdignejo od zemlje in se povzdignejo v zrak, večkrat celó do 200 sežnjev visoko, in včasih jih je toliko, da vse mergolí po zraku. (Neven.)

Dostavek. Naravoslovci terdijo, da pajčine te, ktere so ne le v jeseni temuč tudi spomladi pod imenom „babjega leta“ znane, delajo mladiči mnogoterih pajčkov. Po Bechstein-u in Stark-u jih dela tista sorta, ki se zove „Aranea obtetrix“, po Murray-i „A. aëronautica“ in „geometrica junior“, po Oken-u „Tetragnatha extensa“, pa tudi druge. Slavni Oken mično popisuje to živalico, ki je dorašena $2^1/_4$ linij dolga, podolgastega okroglega života, sivo-rujava, z lisico po herbtu in po straneh, čvetero sprednjih nožic steguje naprej, dvoje zadnjih pa nazaj. On pravi, da nobeden starodavnih pisateljev ne omenuje „babjega leta“ in da Angležž Chaucer, ki je leta 1400 umerl, je bil pervi, ki je popeval v svojih pesmih to živalico, ki mesca oktobra in novembra sterniša, senožeti in germovje preprega s svojim pajčolanom, kteri je tako lahák, da ga vsaka sapica razterga in nese v zrak. Kmetje pravijo, ko vidijo spomladi po zraku plavati te pajčine, „da poletje pride“, — v jeseni pa (in takrat jih je več viditi), pravijo, „da poletje slovo jemlje“. V jeseni se skrivajo v votle bilčice na sterniših ali padajo na tla, kakor hitro se jim kdo bliža, zakaj že od deleč čutijo stres svojih spredenih nitk; zato tudi ni lahko brez marljivega iskanja kake živalice vjeti; če se pa čaka do jutra, da rosa mine in so pajčine suhe, takrat pa vse mergolí in v pol uri se jih vjame lahko tisuč in tisuč. Kaj jedó, nihče prav ne vé; da mušic ne, je gotovo; če se rušnja, na kteri sedé, poškropí z vodo, serkajo vodne kapljice požrešno ter živé do decembra. Pajčina njih se rabi tudi zoper merzlico in za rane, da se kri ustavi; pripoveduje se tudi od neke kmetice na Moravskem, da si je na lice, ktero je rak jedel, pokladala pajčin „babjega leta“ in potem se ozdravila. Ne vemo pa, je li to resnica, je li ne; prodamo, kako smo kupili.

Starozgodovinski pomenki.

O imenu Styria, Štirsko, Štajarsko, Steiermark.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Pa še tudi v drugih pomenih je korenika sthir, sthûr s svojo sestrico enakega pomena dhar sorodna. Kakor je iz dhar postalo dhara, aqua (zato dhârâdhara „aquam ferrens“ po Pottu), tako so iz sthir, sthur postale imena rek: Stura v Galii čezpadanski, Štira reka v Serbii, Štir reka na Poljskem, Štira, ponemčena v Steyer, v zemlji noriški.

Kakor je iz dhar postala dharma, slovenski tarma, terma, terba, in iz terma — termast, tako iz gotiškega stiur = Stier Izpeljava Diefenbach, ostroumen jezikoslovec, staronemško: stiuri, fortis, in sturr, starr, störrisch, šotiški: stoor, stour, strenus, austerus [1]).

Tudi s koreniko „tur“ ima enake tvarine, na primer, tura, sansk. bik in zvezda, althochd. sturi, fulmen, primeri novonemško Stirn, Gestirn.

Kakor je korenika tur stvorila pomene: tura, tauros, taurus, umbriški turut, letiški taure, slovenski tur, tor, tar, ter [2]), starokeltiški tarvos, gaedeliški tarw, tarbh, kar vse pomeni bika; pa tudi besede: turan, tor, teur (perva indiška, ki pomeni mons, drugi iz keltiških narečij in pomenite po slovnikih panse, eminence, mountain, to je, goro — toro), — tako tudi korenika sthir, sthur ni samo stvorila pomenov sthira, sthura, Stier, Štir, steor, temoč tudi v starem visokonemškem jeziku stiuri = apex, culmen, enako korenikam: idh, idha, idhava, terra, taurus, idha, mons, slov. Idria, ila, terra in vacca, slov. Ilovica, Ilok, ilova gora — imena gorá.

Izraz Stiriates, Stirčani toraj zna pomeniti: monticolae, incolae apicum, culminum = Krajnci, Korošci, Horvatje, ali pa cultores tauri, častivci Štira, Štirboga, Turboga, Kilboga. Ker se je ta beseda ohranila za poznamljanje vod, rek in bika pri starih Slovanih, kdo tedaj zamore tajiti, da se ni poznala beseda štir tudi v pomenu tora, gora, kar? Dnešnje poznamljanje „Steir“ je iz Štir, kakor Šafařik prav piše: Steier ist aus dem slovenischen štir, štira, wie Weichsel aus Visla, Leipa aus Lipa, Neisse aus Nisa, Feistriz aus Bistrica gemacht; unmöglich hätte der Deutsche selbst sein Wort Stier in Steier verdrehen können“ [3]).

Ako Plini pravi, da so se Noričani prej veleli Taurisci, tedaj to zna biti prestava domačega poznamlovanja, ali pa vlada v tem poznamlovanji enaka razmera kakor v imenovanji Slovencov od Nemcov, ki jim pravijo Winden, Windische. Tudi so utegnili Rimljani to ime od Noričanov sosednih Keltov dobiti, pri kterih je beseda taurisk tudi izrazovala to, kar Štirčan Berg, Felsenbewohner. Po Ptolomeji so „Norikoi“ le posebna betva

---

[1]) Diefenbach „Vergleich. Wörterb. der goth. Sprache“ II. 163. Nr. 163.

[2]) V slovenskem jeziku pravijo bičku: terc, tercelj, terkslj, toraj velikemu: terks, po metatezi treks, zato imena: Voltar, Voltrex = Voltreibus, Vojapus na krajnskih kamnih, Voltur, Voltér, Voltreks je sostavljeno po analogíi, kakor Auerochs, bujvol (uj=i, primeri mujvati in mivati), bivol, odtod nemški Büffel. Kako neskončno radi so stari Slovenci po tej Šivatu posvečeni živali imenovali gore, vidimo iz prikladov, postavimo Ter, Govt, gori pri Mozirji, Terbovljca, gora v soseščini vasi Radomerja in visoke Raduhe.

[3]) Šafařik „Abkunft der Slaven“ str. 176.

noriške pokrajine bili. Ko je Rimljan to pokrajino premagal, je gotovo zategavoljo vpeljal politično ime naroda „Norikum“, da se narodu berže spomin na politično samostalnost iz spomina zbriše [1]). (Dalje sledí).

Ozir po svetu.

Zákonik kneza černogorskega.

☐ Knez Danilo je dal podložnikom male knežije svoje letos perve pismene zákone *), ki so bili v Medakovićevi tiskarnici v Novem Sadu po cirilski natisnjeni z napisom: „Zakonik Danijla I. knjaza **) i gospodara slobodne crne gore i brdah“. Le 32 straní (na 4kah) ima ta knjiga, vendar se mora reči, da je imenitna. Učen pravdoznanec nemški, ki zna dobro tudi po serbski, ponemčuje zakone Danilove že za nemške „sodne novice“ (Gerichtszeitung) in jih misli ondi tudi presoditi. Kdor želí kaj več zvediti, naj pazi tedaj na prihodnje liste imenovanih novíc. Jaz hočem tukaj v misel jemati le one rečí, ktere se mi dozdevajo najimenitnejše.

Danilov zakonik obsega različne zakone: kazenske in nekazenske ali deržavljanske, pa tudi cerkveno, javno in mednárodno pravo, pravdni red, vvod davka itd. — vse na kratko v 95 „pravilih“ (paragrafih). Kazenski zakoni niso ločeni od nekazenskih itd.; zakoni se versté tako, kakor so prihajali na misel postavodajavcu — prav po domače. Našim pravdoznancom morebiti to ne bode po godu; toda gledé na stvar in na malo število „pravil“ ne škoduje to temu „zakoniku“ nikakor. Tudi beseda ni slaba, skladanje besed do malega res slavensko — bolj glagolsko kot imensko. Le sem ter tje je zapeljala spisatelja (tajnika kneževega M. Medaković-a) tujščina. Vendar se zna ti knjigi od kraja do konca, da je izvirno-slavenska. Marsikdo bi se naučil iz nje tudi to, kako treba pisati zakone priprostim ljudem. To štejem ročnemu gosp. spisatelju na posebno slavo. Ugodno je tudi to, da razklada on manj znane ptuje besede sproti s slavenskimi. Vsak presojevavec tega zakonika gledaj pa posebno na potrebe priprostih Černogorcov in na uzroke tega ali ónega zakona. Prehudo ga utegne soditi tisti, kdor ne zna pravega uzroka te ali óne naredbe.

Ni težega kot staro zakorenjeno navado vsega ljudstva ali naroda zatreti; zakaj vsaka taka „národna“ navada je narodu nekako sveta, toraj se je težko in prežko izneblјuje, posebno pa, ako kako navado njeno ime samo po sebi opravičuje in lepša. Zato se mi zdí najimenitnejše „pravilo“ 39. ki prepoveda (čeravno ne še popolnoma) glasovito kervno „osveto“ (maščevanje na smert). To pravilo pravi namreč, da se ne sme poslej nikdo več maščevati nad nedolžnim bratom ali rodbenikom ali svojcem „kervnikovim“ (ubijavčevem *); le nad „kervnikom“ (ubijavcem), kterega sama oblast „goni“, se sme še maščevati brat za brata itd. — To je tedaj na slavo mlademu pa možkemu knezu pervi korak, da se zatare kervna „osveta“, po kteri je moral doslej v Černi Gori dostikrat z glavo plačati nekrivec za krivca. — Tukaj treba opomniti, da dovoljuje §. 30 vsakemu Černogorcu in Berdijanu („Brdjaninu“), tedaj (dosledno in razločno) tudi bratu ubitega človeka, da sme tistega ubijavca, kteri uteče iz domače dežele, ujeti ali ubiti vsak, kdor koli se na-nj nameri. — §. 17. pa pravi ne le, da sme, ampak veleva celó, da mora ubiti izdajavca domovine svoje (černogorske) vsak Černogorec in Berdijan, kteri zvé, da je izdajavec, in da ga deželna oblast „góni“; drugači bi kaznovali s smertjo njega. Tako morajo pomagati včasih vsi, da se ohrani domá mir in varnost.

Umora ta zakonik ne loči od uboja tako, kakor, na priliko, naš. Od uboja govorí le §. 34; o ti posebni priliki se pa uboj ne kaznuje. Namesto „umoriti“ (po naše), veli ta zakonik „samovoljno ubiti“ (§. 4., ki meri na §. 27). — Kako skerbno se je ogibal pisatelj tega zakonika imen samostavnih, to se vidi iz tega, da ni v vsem zakoniku ne imena „ubojstvo“ ne „samovoljno ubojstvo“. Namesto: „koji samovoljno ubojstvo svrši (učini) na (!!) čověku“ piše on lepo po naše: „koji samovoljno čoveka ubije“ itd. Res, da treba za sklad glagolski več besed, toda mnogokrat pa tudi veliko manj, kakor v podanem izgledu. Bolj moramo pa marati pisaje za razumljivost, kot za kratkočo.

Hudodelnike „na smert“ obsojene bodo streljali (s puškami), toda le take, kteri puške nosijo in se ž njimi branijo; hudodelnicam „na smert“ obsojenim bodo pa glave sekali.

Mičen je §. 18, ki velí: — „kteri koli Černogorec „ali Berdijan, ali ktero pleme **), ali vas (selo), ali „bratstvo“ ne bi hteli iti nad občnega sovražnika, vsakemu „takemu nemarnežu in strašljivcu naj se vzame orožje, da „ga ne bode smel vse žive dní več nositi, in da ne bode „mogel med drugimi nikdar več poštenja imeti; verh vsega „tega naj se mu opaše ženska „opregljača“ ***), da se bode „znalo, da nima možkega serca“. Te pokore se bodo bali ponosni Černogorci menda bolj kot smerti.

Dvoboj („mejdan“) ni prepovedan; le pomagati ne smé bojevavcema nikdo (§. 40.)

Ako kdo koga rani, óni bo moral plačati koliko toliko ranjencu: 100 tolarjev, ako izgubi ranjenec roko, 60 tolarjev za oko itd. — Rano „kmetovati“ se veli: rano ceniti.

Druge kazni razun denarne plače ni za rane. Tega zákona ne bode menda hvalil nikdo; hvale vredna je pa naredba, da se ne bode mogel nobeden na smert obsojen hudodelnik odkupiti. (Konec sledí.)

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Dunaja. Dr. Miklosič, kterega so spet letos izvolili za dekana oddelka modroznanskega, izdeluje marljivo 3. del velike slovnice svoje (Formenlehre); vendar ga ne bode še skoraj na svetlo, ker bode jako obilen. — 3. zvezek „beríla“ slovenskega za viši gimnazi misli še le potem pregledovati početi, kadar dodela svoje imenovano delo, to je, 3. slovnice. Staroslovenščine se učí letos veliko učencev in pripravnikov učiteljskih. Sloveče glasoznanstvo (Lautlehre), to jo, 1. del velike slovnice Miklosičeve razsvetljuje čedalje bolj temo jezikoznansko.

Iz Predoselj pri Krajni 30. okt. V. P. Že je mesec minul, od kar nas je žalostna kolera zapustila. Mar-

[1]) Pa kako se bodo razložile imena Gabromagum, Idunum, Tasinemetum? To so vendar čisto keltiške, — utegnil bi nam kdo ovreči. Res zamorejo biti keltiške pa tudi slovenske. Gabromag zamore pomeniti: Buchenzelt, Weissbuchenzelt, od gaber in mog, litv. maha, nemški Mach, Gemach. Še cerkvenoslovenščina pozna kalimog, tentorium currui impositum (glej Miklosić „Lexicon paleoslov.“ st. XII.) Idunum zamore pomeniti to, kar Idria = Montanum, primeri dalje doli: Veldun. Celó v zemlji nekdanjih Bodričov (Obotritov) nahajamo Haveledun. Tasinemetum utegne pomeniti Meta Tasine. Tasina je priime Sive. Čehi so jo poznali pod imenom Tasani, od tasati, hin und her stossen, fortstossen. Tudi v Upanišadu (Anuvaka IX.) se Šiva velí: der Fortstossende. Zavoljo met primeri imena vesí Meta = ausgerodote Gegend. Pis.

*) Vsi drugi Slaveni pravijo postavi „zakon“. Da so govorili nekdaj tako tudi Slovenci, to nam svedoči ravno beseda „zakon“ v pomenu današnjem. V sv. pismu se imenuje namreč 7. sv. sakrament (die Ehe) naravnost „das Gesetz“ (zakon). Pozneje je skoval nekdo po nemški besedi „Ge-setz“ „po-stava“. Zakaj pa je ljudstvo ptujko sprejelo, to vgane lahko vsak.

**) Po rusovski zato, ker je Serbom zdaj „knez“ tudi župan (seoski knez. Vuk.) Pis.

*) Pod imenom „ubijavec“ razumeva zakonik Danilov tudi „morivca“, to je, „samovoljnega ubijavca“.

*) V Černi Gori pomenja „pleme“ okrožje (Bezirk. Vuk.)

***) Volnat pisan zástor ali birtah. Pis.

siktero rano je ona vsekala v naši fari, marsiktero oko se solzí na gomili rajncih ljubih; veliko žalosti je bila ta bolezen napravila, veliko revšine pripeljala, kjer v 4 tednih je za njo 61 večidel odraščenih pomerlo. Sveto dolžnost spolnujem, če tu s hvaležnim sercom povém, kako so v ti zadregi prav po očetovo s svojimi nekdanjimi podložnimi in sofarani verli gospod baron Anton Zois ravnali, ki niso porajtali nobenih stroškov, revežem urno pomagati, in so po svojem izverstno skušenem grajskem oskerbniku gosp. Val. Hafner-ji slednji dan in vsacemu, kdor koli se je le oglasil, goveje juhe, po okolišinah tudi mesa, vina in dnarjev dajali, tako, da ga menda že ni v ti okolici, da bi od berške grajšine kake dobrote sprejel ne bil; oni so tako — kar se meni še posebno važno zdí, da namreč tudi strežaji bolnikov, kteri ob kaki bolezni boljše in tečniše hrane zavolj nalezljivosti potrebujejo — daljnemu razširjenju bolezni močno branili; oni pa še tudi clo niso čakali, da bi se reveži pri njih glasili in pomoči prosili, ampak so sami človeka najeli, da je slednji dan po soseskah hodil bolnike ogledovat, da so jim blagoserčni dobrotnik vedili pomagati. Slava takema gospodoma, ki sta si toliko prizadela in si s tem spominek postavila v hvaležnih sercih ne le obdarovanih, ampak vsih faranov. Hvalo pa, ktere s svojimi milodari nista iskala, in povračilo, kterega jim tudi ne morejo dati in bi ga tudi ne hotla, jima bodo pa vsi od nju dobrotljivo oskerbljeni pred Bogom sprosili. Tako se res blagoserčnost nekdanjega krajnskega mecena Žigata Zoisa še v njegovem vnuku razodeva.

Iz Ljubljane. Deputacija, ki je unidan šla na Dunaj prosit napravo eskomtne podružnice v Ljubljani v pripomoč kupčijstvu in obertnijstvu, jo je nek dobro opravila; obljubljena ji je bila kmali naprava, ktero je s krepko besedo zagovarjal tudi naš občnospostovani deželni peglavar grof Chorinski, ki je ravno ta čas na Dunaji bil.

Iz Ljubljane. Prihodnji pondeljk (5. dan t. m.) od osmih do dvanajstih in popoldne od treh bo na spodnjih Poljanah v živinozdravilski učilníci očitno izpraševanje kmetijskih učencov. Odbor c. k. kmetijske družbe razglaša to z željo, naj bi prišel poslušat vsakdo, komur je mar slišati, kaj se učenci kmetijstva učé in koliko so se v različnih vednostih naučili. Naj bi prišli tudi nekteri gospodarji iz kmetov; morebiti se bojo vendar prepričali, da je dobro, svojega sina poslati v to šolo; razumeli bojo vse, ker bo izpraševanje v domačem jeziku. — Prihodnjo sredo popoldne ob petih pa je navadni mesečni zbor muzealnega družtva, kteri bo odsihmal celi čas pozimi v stanišču gosp. kustosa Dežmana v 2. nadstropji ljubljanskih šol.

Novičar iz raznih krajev.

Kdor je kakošno obligacijo zemljišne edveze v kaki banki zastavil in je ne more pred iz zastave rešiti, da bi jo za srečkanje (Verlosung) po predpisani poti pri vodstvu odvezne dnarnice napovedal, naj namesto obligacije svojemu prošnemu pismu le priloží zastavni ali hranilni list; dotična banka bo na tako obligacijo natisnila poseben zaznamek, „da je za srečkanje napovedana bila“. — Od vsih Svetih je čas vožnje na dunajsko-ljubljanski železnici nekoliko premenjen. (Skusili bomo to premembo v „oglasniku“ kmali na znanje dati). — Tergatev so po doljni Austrii še le te dní dokončali in se hvalijo, da so vina s poznim branjem veliko poboljšali. Letošnjega pridelka v teh krajih je za dobro polovíco manj od navadnega srednjega leta, pa vino bo kaj dobro; cenijo ga po različni sorti od 7 do 14 fl. vedro, ogersko pa je po 8 do 12 fl.; kupca je dosti, posebno za druge dežele. V Bukovini se je te dní spet v drugem kraji, v Rogošestji, goveja kuga začela, berž ko ne zanesena iz Moldave. — Srednja žitna cena po poglavnih mestih našega cesarstva od 15. do 20 oktobra je bila takošna, da pšenica je bila v Bukovini naj bolji kup — po 3 fl. 28 krajc., na Českem pa naj dražja — po 9 fl. 10 kr. vagán. — Še zmiraj nić novega iz vojske v Krimu. Na razgled so tù in tam šli nekteri oddelki zavezne armade, pa so se spet vernili na svoje mesta; večína vojnih ladij še zmiraj stojí poleg kinburniške erti. Za gotovo se pripoveduje, da rusovski car, ko je unidan prebral Goršakovo obširno razločbo sedanjega stanú rusovske armade v Krimu, je vojskovodju popolnoma in brez vse odgovornosti na voljo dal, naj brani Krim, kolikor je brez velike škode za armado mogoče, ali pa naj ga zapustí, če previdi, da bi utegnilo bolje biti. V armadnem povelji od 15. okt. pa razglaša Goršakov, da ne misli na odhod iz Krima, kterega hoče braniti do poslednjega moža. Očitno iz vsega, kar se zdaj godí, je, da obojna stran se pripravlja za prihodnje leto še na veliko hujo in obširnišo vojsko. Rusi nabirajo zmiraj več vojakov; spet zapoveduje nov carsk ukaz, da razun Pskova, Pultave, Černigova, Karkova, Ekatarinoslava, Kersona in Taurije se ima povsod drugod od 1000 mož 10 jih za vojsko vzeti. Nasproti pa Francozi in Angleži z lepo ali gerdo čedalje več zaveznikov išejo; Španjce že imajo, Napolitancom in Gerkom žugajo, Švede in Dance lepo vabijo, Belgijanci bojo hoté ali nehoté mógli, le nemške vlade so jim še zlo tern v pêti, pa tudi Amerikanci. Čez zimo se bo vse to skuhalo in za prihodnje leto bojo nek zapisali na svoje gêslo: „kdor ni z nami, je zoper nas“. — Glasoviti Hamilton Seymur pride nek za poslanca angležke vlade na Dunaj. — Govorica, da je lord Redclif iz Carigrada poklican, je potihnila. — Strašna nesreča se je zgodila na francozki železnici 14. t. m.; vozovlak z blagom se je peljal prepočasi, kar priletí hitri voz od zad nad-nj; čez 20 ljudí je tako sterlo, da še obrazov ni bilo spoznati. — O vsih Svetih je bilo sto let, kar je strašen potres in požar pokončal Lizabono (1. nov. 1755) in je 20.000 ljudí strašen konec vzelo. Mogel je hrup te nesreče po vsem svetu se razlegati, ker celó na Krajnskem imamo več ljudskih pesem „od Lisbone potopljene“ (glej „pesmi krajnsk. nar.“ 5. zvezek).

M. Langus-u!

Ne tugovajte po neizgubljenem!
Joung.

Tebi ah! tudi oči so stamnile,
Tiha zastala je žila sercá.
Roko, ki slavne podobe 'z nje lile,
Smertna pokriva zdaj senca hladná!

Grob Tvoj solzíce operajo vroče,
Zdiha po Tebi, kdor Te le poznal;
Sklicati ah! al Te več ni mogoče:
Nihče ne verne iz groba se tal!

Stresel Tvoj beg me je v serce nesrečno,
Rano pekočo mi huje vžgal spet; —
Vendar privošim plačilo Ti večno,
Neumerjočim ko zdaj si prištet!

Vreden sin doma, postavil mu dike,
V barvah razlival si večen uzor,
Dihal iz duše prekrasne si slike,
Slavnega slavi Te Tvoj umotvor!

Zdelal poslednje si delo slavito,
Večnemu v čast daroval si vso moč;
Komaj je bilo očesu odkrito
Že Te zakrila nam černa je noč!

Vreden dostojnega bil si plačila,
Ah! al kdo dal Ti ga vendar bi bil,
Ko domovina, plačilka le mila,
Sama ne zvije 'z neskončnih se sil.

Stresel Tvoj beg mi je v serce nesrečno,
Rano pekočo mi huje vžgal spet;
Vendar privošim plačilo Ti večno,
Neumerjočim ko zdaj si prištet!

V Ljubljani. Dr. Lovro Toman.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.